

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ІННОВАЦІЙ

ТОНЕВА К. В.

кандидат економічних наук

Харків

Конкуренція на міжнародному і внутрішньому ринках загострюється, що й визначає необхідність підвищення уваги керівників корпорацій і фірм до інноваційної діяльності, оскільки тільки її результати дають змогу створити продукцію, яка б задовольняла щораз вищі, мінливі вимоги ринку та забезпечувала високий рівень прибутків корпораціям. Більше того, необхідність підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та прагнення отримувати високі прибутки спонукає провідних виробників цілеспрямовано створювати нові потреби у покупців, а також принципово нові вироби й технології. Все це потребує прискорення інноваційних процесів, їх поєднання у багатьох випадках з виробничими процесами [1].

Провідні, промислово розвинені країни розробляють і здійснюють інноваційні програми у пріоритетних наукових і технологічних напрямках (біотехнології, мікроелектроніки, комп'ютерних технологій, генної інженерії тощо), тобто у напрямках, які здатні забезпечити високі норми прибутку. На цій основі змінюється структура виробництва, безперервно збільшується обсяг і питома вага наукомісткої продукції. Трудомісткі, технологічно застарілі, «невигодні» й такі, що забруднюють довкілля, виробництва ліквідуються або переводяться у країни, що розвиваються. Все це перетворює інноваційний процес на головний фактор економічного зростання найбільш розвинених країн. Б. Санто наводить цікаві дані: 25% приросту виробництва у розвинених країнах викликано прямими матеріальними інвестиціями капіталу, приблизно 35% – підвищенням кваліфікації робочої сили і більш як 40% економічного зростання цих країн є результатом використання наукових знахідок, винаходів, застосування технологічних інновацій [3].

Розробка сучасних технологій і продукції дає змогу підприємствам збільшувати прибуток, тим самим поліпшуючи економічне становище і конкурентоспроможність як самих підприємств, так і країн, де вони розташовані. У цьому зв'язку прискорення інноваційних процесів є важливою складовою державної політики в усіх розвинених країнах. Науково-технологічний, технічний рівень нині значною мірою визначає міжнародне становище країни, її місце на світовому ринку, стабільність національної економіки в цілому. Інтенсивне науково-технологічне суперництво останнім часом спостерігається не тільки між країнами з різними соціальними та ідеологічними системами, а й між країнами з розвинутою економікою – США, Японією, країнами ЄС тощо. Всі вони здійснювали і здійснюють продуману інноваційну політику, що дає значні економічні результати.

Так, рівень технологічного розвитку Японії з 60-х років підвищився (порівняно з технологічним рівнем США) з 22% до більш як 60%. Значно збільшились масштаби підготовки кадрів науково-технічних працівників, кількість працівників, зайнятих у сфері НДЕКР.

Слід також відмітити велику питому вагу держави у фінансуванні НДЕКР. Так, на кінець 90-х років питома вага державних витрат на проведення фундаментальних НДР та ДКТ становила: у Франції – 90%, у Великобританії і США – 80%, у Японії – 50%. У загальній сумі витрат державні витрати на НДЕКР у Великобританії і Франції становили більш як 50%, у ФРН – понад 40%, у Японії – 25-30%. При цьому НДЕКР в економічно розвинених країнах зосереджені переважно у провідних фірмах. Так, у США і Франції на частку 100 найбільших промислових компаній припадає 80% витрат на НДЕКР, у Великобританії – до 70%, в Японії – більше 50%. Причому ця частка є значно вищою, ніж за іншими економічними показниками. У США частка 100 найбільших компаній у вартості активів – приблизно 50%, у вартості промислової продукції, що випускається, – приблизно 1/3.

Викликає інтерес і структура фінансування окремих стадій НДЕКР. Так, за даними офіційної статистики, співвідношення фінансування фундаментальних, прикладних та експериментальних робіт у США такі: 12,6%, 23,7% та 63,7%. У США та Японії кількість науково-технічних працівників, зайнятих у сфері НДЕКР, у розрахунку на 10000 працюючих наприкінці 90-х років ХХ ст. сягала 76 чол., у Німеччині – 59, у Франції – 50, у Великобританії – 36, в Італії – 37 чол.

Консультанти компанії Booz Global Innovation 1000 вивчили 1000 компаній (табл. 1), що лідирують по інвестиціях у науково-дослідних та дослідно-конструкторських роботах (акронім НДДКР), в англійській мові передається як Research & Development (R & D).

Вцілому ці компанії вклали в нові розробки \$ 532 млрд (половина всіх світових інвестицій у розробки). І лише близько чверті учасників огляду, зіткнувшись з економічним спадом, скоротили обсяг вкладень. А більше половини тих, хто закінчив рік зі збитками, і дві третини тих, чий чистий прибуток впав, в 2010 р. навіть збільшили вкладення. У середньому, інвестиції в нові розробки вирости на 5,7%: не 10%, що роком раніше, але теж чимало [2].

На першому місці в рейтингу інноваторів, як і в минулому році, Toyota. При цьому корпорація – одна з тих, хто скоротив інвестиції в R & D вже в 2010 р. (на 5,7%), і з першою позицією їй, ймовірно, невдовзі доведеться розпрощатися. За темпами зростання вкладень у нові технології в першій двадцятці лідирують Samsung, Microsoft, Cisco і Novartis.

Скоро, схоже, зміниться і лідируючу по вкладеннях в інновації галузь. По інтенсивності вкладень в

Топ-20 інноваторів [4]

Місце в рейтингу 2010	Місце в рейтингу 2009	Компанія	Витрати на дослідження і нові розробки (R & D)			Головний офіс	Галузь
			2010, млн дол.	Динаміка у порівнянні з 2009	R & D як відсоток від обсягу продажів		
1	1	Toyota	8 994	-5,7%	4,4%	Японія	Автопром
2	4	Nokia	8 733	5,7%	11,8%	Фінляндія	Комп'ютери та електроніка
3	8	Roche Holding	8 168	5,5%	19,4%	Швейцарія	Охорона здоров'я
4	7	Microsoft	8 164	14,6%	13,5%	США	Програмне забезпечення
5	2	General Motors	8 000	-1,2%	5,4%	США	Автопром
6	3	Pfizer	7 945	-1,8%	16,5%	США	Охорона здоров'я
7	5	Johnson & Johnson	7 577	-1,3%	11,9%	США	Охорона здоров'я
8	6	Ford	7 300	-2,7%	5,0%	США	Автопром
9	11	Novartis	7 217	12,2%	17,4%	Швейцарія	Охорона здоров'я
10	12	Sanofi-Aventis	6 695	0,8%	16,6%	Франція	Охорона здоров'я
11	10	GlaxoSmithKline	6 425	8,3%	14,4%	Великобританія	Охорона здоров'я
12	9	Samsung	6 413	16,2%	5,8%	Південна Корея	Комп'ютери та електроніка
13	13	IBM	6 337	3,0%	6,1%	США	Комп'ютери та електроніка
14	14	Intel	5 722	-0,6%	15,2%	США	Комп'ютери та електроніка
15	21	Siemens	5 680	11,3%	4,9%	Німеччина	Комп'ютери та електроніка
16	16	Honda	5 603	-4,2%	5,6%	Японія	Автопром
17	19	Volkswagen	5 429	6,7%	3,3%	Німеччина	Автопром
18	15	AstraZeneca	5 179	0,3%	16,4%	Великобританія	Охорона здоров'я
19	22	Cisco Systems	5 153	14,5%	13,0%	США	Комп'ютери та електроніка
20	18	Panasonic	5 152	-6,6%	6,7%	Японія	Комп'ютери та електроніка
		Усього	135 886	3,2%	8,0%		

R & D вже вирвалися на перше місце фармацевтичні корпорації та інші компанії, що працюють у сфері охорони здоров'я та біотехнологій. Вони, в середньому, витрачали на нові розробки 12% обороту, а лідери – навіть більше (Roche Holding – 19,4%, Novartis – 17,4%, і т. д.).

Інновації стали ядром корпоративних стратегій більшості компаній, і відмова від них вимагатиме перебудови системи управління. Крім того, багато зав'язано на технологічні цикли продуктів, які куди довше, ніж тривалість рецесій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Верба В. А.** Організація консалтингової діяльності / Верба В. А., Решетняк Т. І. : Навч. посібник. – К. : КНЕУ, 2000. – 228 с.
2. **Микитюк П. П.** Інноваційний менеджмент. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 400 с.
3. **Федоренко В. Г. і К°.** Шляхи підвищення ефективності інвестицій в Україні. – К. : Науковий Світ, 2003.
4. <http://www.booz.com/>.